

Р я т у й т е н а с в і д п о л ь с ь к о г о м о р д у в а н н я !

Увесь світ не забув ще страшного переступу, як у 1937 р. з наказу польської влади ІБІ православна Церква на Холмщині й Підляшші були варварсько поруйновані й попалені, ІБЗ силою обернені на католицькі костели. Світ здригнувся від цього нечуваного в історії польського варварства.

А тепер знову провадиться це саме руйнування поляками недобитої Православної віри, але ще в більших розмірах. За останні два роки на Холмсько-Підляській Землі знову сильно посилюється наступ поляків на споконвічне тут православне населення. Спокон віків Холмщина й Підляшшя населяє православна українська лодність; поляків було тут спочастком зовсім мало, але польський уряд силою зробив так, що з часом православна лодність опинилась тут в меншості.

Уже четвертий рік духовним провідником православного населення Холмщини й Підляшшя є ВИСОКОПРЕОСВЯЩЕННИЙ ВЛАДИКА МИТРОПОЛИТ Д-р ІЛІРІОН, довголітний професор Варшавського Університету, відомий учений, що має немало праць писаних і польською мовою, а одна з них була видана ще в Києві в 1915 р. Митрополит Іларіон, у світі Проф. Іван Огієнко, з давня відомий своїм добрим наставленням до польського народу. Митрополит у своїх проповідях і "Частирських Листах" багато разів гаряче закликав і з-акликав все населення, що замишкує терен Нової Спарії, до повної братерської згоди, любови і взаємного сусідського зрозуміння, чого свідками є тисячі народу, що проповідь слухали і слухають. Холмський Православний Народ, по національності український, що від віків живе разом на одній з польським католицьким населенням, завжди стремив до добрих сусідських відносин, ніколи не розпочав на меншій заціпній акції проти поляків навіть тоді, коли він на цих землях був у більшості.

Те, що православне населення Холмщини домагалось й домагається повернення своїх рідних, від віків і православних церков, неправдою силою від нього забраних в 1937 р. б. польським урядом, не може бути названо виступом проти поляків. Так само організація українських шкіл в 1939 р. тільки для українського населення не є жодним наступом українців проти польського елемента. Кожен здорово думачий розуміє, що визнавати і любити во свою віру, говорити своєю рідною мовою, мати свої кооперативи, вчитися в своїй рідній школі — це є право кожної людини й кожного народу, і тому не є скероване проти поляків. А нам цього поляки на Холмщині не дозволяли і не дозволяють і тепер! І це ті поляки, що на весь світ голосять про свою демократичність!... Це ті поляки, що за часів російського царату все закликали нас боротися з ними проти Москви "за нашу й вашу волю"...

На Холмсько-Підляській Землі як давніше, так у роках 1939-1944 нігде не занотовано жодного випадку, коли б православне населення саме перше почало якусь заціпну акцію проти поляків. Усі уряди на Холмщині в 1939 р. по давньому обса-джені були і є виключно польськими урядовцями, й тільки як виняток гмінні кілька відповідних станових були обса-джені православними. Але мусимо голосно ствердити, що переважача більшість цих православних урядовців не тільки справедливо відносилась до підлеглого їх урядуванню польського населення, але ще була навіть посуджувана православним населенням, що вони краще відносяться до поляків, як до православних, бо ніхто з православних не хотів і не хоче загновати тут національних стосунків.

Холмсько-Підляське духовенство, на чолі з своїм Митрополитом Іларіоном завжди пильнувало і пильнує, щоб не роздувати на меншій ворожнечі поміж православними і поляками, і до цього самого закликало і закликає усіх своїх православних вірних. І був на цих землях повний спокій, як покіль тут не стала каламутити життя польська підземна організація. За те, що робилось між поляками й Українцями на Бугом на Волині й Галичині православне населення Холмщини й Підляшшя не може на себе брати жодної відповідальности. Волинь від Холмщини були весь час відділена урядовим непереходним міцним кордоном, а від довшого часу унеможливлено було з Волиню навіть листування.

Це саме робилося на Волині, хто саме завинив там у взаємному винищуванні поляків і українців, Холмщина про це не знав і не може знати. А що до Галичини, то її населення, вірою і вихованням сильно різниться від Холмського. Сокальський духовий кордон, не дивлячись на всі спроби його знищити, все таки існує і досі. Це все спричинилось до того, що поміж Холмщиною і Галичиною і до останнього часу не було і немає повного зв'язку, що дало б підставу потягати до відповідальності і Холмський православний Народ, за ті події, які евентуально могли б мати місце в Галичині. А між тим польські підпільні організації, збройно нападаючи на православне населення Холмщини, зловливо підкреслюють, що воно мусить відповісти на ті події, які сталися на Волині та Галичині, цебто поза Холмсько-Підляською Землею.

На всі часті заклики нашого Холмського Владика Митрополита Іларіона, званого словіста словянофіла, до взаємної згоди і любови всіх холмщан, польське римо-католицьке духовенство або підозріло мовчало, або в своїх проповідях по нехристиянському визвунело проти Православної Церкви й, погрожуючи, відкрито закликало православних кидати свою віру і переходити на католицизм /як це мало місце напр. у с. Боровиця, Цавловицької гміни і ін./, заявляючи, що католиків убивати не будуть, а то не переїде на католицизм, то буде забитий. І наше православне населення знову силою заганяють до польських костелів, як це було вже тут в 1937-1938 роках.

Холмське православне населення, як слабо zorganizоване, а національно ще мало свідоме, є на даний момент "об'єктом", на якому мо на безкарно повститись. Наше православне населення не має ані зброї, ані сили, щоб опертись і оборонитись проти нападів zorganizованих і добре озброєних польських відділів, які послідовно і систематично розпочали в 1942 р. нищення не тільки провідників православного населення, а взагалі всіх без винятку православних, хто б тільки то не був. У більшості випадків поляки не так звертають увагу на національність як на приналежність до Православної Віри. Вистарчить, коли хто є православним, щоб його польські провідники рахували за "ворога" польського народу, якого з огляду на це, треба знищити. І вбивають українців, росіян і білорусів.

Польські озброєні відділи, зайшовши до православної оселі, на перше накида ться на Православну Церкву і пам'ять її, а одночасно кида ться на православне Духовенство, яке вже за останні два роки налічує в своїх рядах 22 мучеників з того священиків 14 і 8 дяків, що були в то чи інший спосіб жорстоко замордовані поляками. Усі ці священики, з наказу свого Архiepіскопа ще в 1940-го року жодної політичної роботи на ольмщині ніколи не провадили, більшість їх - це вельми старі, а деякі з них не були української національності. І ці помордовані бвщеномученики будуть Церквою нашою зара овані до ліку святих і довгі віки будуть на небі й перед усім світом голосно кричати про польське варварство проти своїх меншин та проти нехристиянського жорстокості польського Католицизма.

При паленні і мордуванні 1944 р. православних сіл і населення на Грубешівщині, поляки проявля ть нечувану людську жорстокість мордуючи по селах православних усіх під ряд. У селі Молодятичах один з напасників, що був у формі польського офіцера, вхопив за ногу маленьку дитину місцевого православного ві та гміни і розбив її головою об підлогу... У селі Сатрині було помордовано у жорстокий спосіб понад 700 осіб, переважно старців, жінок і дітей... У с. Ласкові три молоді жінці поляки знасилували, а потім в жорстокий спосіб замордували. На протязі двох тижнів у місяці березні 1944 р. в одному грубешівському повіті вгинуло від поляків понад 2000 православних. За останніх три роки /1942-1944/ Холмсько-Підляська Земля завічує вже кілька тисяч забитих поляками і десятки тисяч пограбовано ними з усього майна православного населення. І це все зробили християни поляки!.. Ті поляки, що облудно чваня ться своєю вищою культурою...

В на жахливіший спосіб поляки морду ть особливо православних священиків. У м. Грубешові на очах священика вони виломили руки й ноги його дружині, потім попорали її ножами живота, й тільки тоді обох застрілили... Православного священика Сергія Захарчука з Наброжа поляки на смерть затоптали.

Священника о. Орризка Миколая в Чорткові в церковному облаченні під час Служби Божої силою взяли поляки з церкви й у страшний спосіб замордували... Усі ці нечувані гуртури невинного православного духовенства ввійдуть до правдивої історії й на віки вічні покрийть весь польський народ соромною неславою....

Усі ці страхоття робляться, як, про це відкрито говорять напасники - жовніри "Польської підземної армії". Це спроможна робити чогось іншого, ця "армія" по середньовіковому постановила винищити на Холмщині духа-винне завжди спокійне і толерантне православне населення... Православний Народ на Холмщині тепер від поляків терпить більше лихоліття, як за часів колишньої татарщини. Православні храми до центу іоруйновані, господарства попалено, з майна до нитки порабовано, неповинних батьків, братів, сестер, жінок, дітей жорстоко побито... Майже немає вже родини де б ще ніхто не згинув від поляка і православний народ терпить це все від людей, які називають себе христіанами, які на цілий світ кричать про свою відданість католицькій церкві... У лоті своїй поляки давно вже забули, що Христос закликав до любові!.... Антихристами а не христіанами треба назвати того хто бє безборонного, а що вже говорити про того, хто мордує безборонних старців, жінок, дітей христіян...

Ми представники Холмсько-Підляського населення на счолі з своїм Архiepастиром Митрополитом Іларіоном, ще раз звертаємося до всіх Холмщанин, як православних, так і поляків з горячим закликом до братерського спокою, до взаємного порозуміння і повної сусідської згоди. Ми без перестанку мимось, щоб Господь Бог послав у серця Холмщан, як українців так і поляків, духа любови і все прощення. В імя Христа кличемо до вас всіх: "Скаменітьсє і не піднісьте руки на безборонні!". Некай кожний пам'ятає слова нашого Господа в св. Письмі, що "всі, що візьмуть меч, від меча і згинуть".

Звертаємося цим листом своїм, покритим сотнями підписів чоловічих людей в імени 800.000 православної людности Холмщини і Підляшшя, до всіх людей доброї волі в цілому культурному світі. Час безборонних і безсильних, винищують поляки на Холмщині тільки за те, що ми міцно тримаємося православної віри батьків своїх, що ми хочемо говорити своєю рідною мовою? Хочемо учитися в своїй рідній школі? Убивають тільки за те, що ми не хочемо винародовитися і стати поляками - католиками... Ми звертаємось до всіх людей доброї волі, з бажанням, щоб культурний світ таки почув наш розпучливий голос і вступився за нас бодай в останню хвилину... І хто вірить в Бога і правду на землі, той поспішить нам в допомогу...

Холм, 30 квітня 1944 р.

/Меморіал Холмської Ради до всіх єпископів світу./